

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 321/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDACTED], proti Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, vláde Slovenskej republiky, Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava, Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Banská Bystrica-Kráľová takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. mája 2023 domáhajú vyslovenia porušenia čl. 2 a 7 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 12, 13, 16 a 19 ústavy, práv podľa čl. 2, 3, 8, 13 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práv podľa čl. 1 až 47 Charty základných práv Európskej únie, ako aj podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti so spôsobom realizácie výkonu trestu doživotia. Sťažovatelia navrhli priznať každému z nich finančné zadostučinenie vo výške 200 000 eur a tiež požadujú zrušiť rozhodnutie Generálnej

prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/2 Gn 9/23/1000-14, IV/2 Gn 113/22/1000-17 a vec jej vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Sťažovatelia uviedli, že udělili plnú moc na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátovi JUDr. Petrovi Bojdovi, čo vyplýva zo spisov vedených ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 413/2022 a sp. zn. IV. ÚS 402/2022, ktoré platia aj v aktuálnom konaní, a preto plné moci už nepredložia.

2. K porušeniu označených práv sťažovateľov dochádza podľa ich názoru opatreniami, obmedzeniami a zákazmi, ktorým sú odsúdení na doživotné tresty vystavení, ktoré však nie sú nevyhnutné, spôsobujú im utrpenie nad rámec nevyhnutnosti, teda porušujú predovšetkým ich právo na súkromie, na súkromný a rodinný život, právo vlastniť a v pokoji užívať svoj majetok, tiež práva zakazujúce diskrimináciu, horšie, ponížujúce a neľudské zaobchádzanie, trestanie a mučenie.

3. Sťažovatelia konkretizovali s poukazom na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), že ide najmä o nemožnosť prístupu na internet, spúšťanie pri každom opustení cely, počas lekárskeho vyšetrení, súdnych pojednávaní, umiestňovanie do kliebok počas súdnych pojednávaní, na Slovensku sa tak deje aj počas návštevy právneho zástupcu odsúdeného, trvalý kamerový dohľad, vyzliekanie donaha sprevádzané ponížujúcimi posmeškami, izoláciu, porušenie práva na rehabilitáciu.

4. Podľa sťažovateľov odsúdení na doživotie na Slovensku sú aj po 20 rokoch výkonu trestu stále v rovnakých podmienkach, žiadny nebol prepustený na slobodu, čím sú vystavení horšiemu zaobchádzaniu ako ostatní väzni. Tieto obmedzenia sa v ostatných štátoch Európskej únie podľa sťažovateľov nevyskytujú a ani na Slovensku ich nemožno považovať za nevyhnutné. Naopak, spôsobujú extrémne utrpenie odsúdeným a škodu na majetku väzňov.

5. Sťažovatelia tiež špecifikovali obmedzenia, ktoré porušujú ich právo na súkromný a rodinný život, ako aj právo vlastniť majetok (napr. nemožnosť mať pornočasopis, chladničku, varič, ventilátor, byť spravodlivo odmenený, nemožnosť cvičiť, kúpiť si hotové jedlo, počúvať hudbu, mať zadarmo lieky a hygienické potreby, neprímerane krátka dĺžka návštevy rodinných príslušníkov a iné), ktoré by mali slúžiť na zmiernenie negatívnych následkov väzenského prostredia.

6. Sťažovatelia podali 26. decembra 2023 podnet na prešetrenie ich námietok generálnej prokuratúry, ktorá ho 5. januára 2023 odstúpila na vybavenie Krajskej prokuratúry v Trenčíne, Krajskej prokuratúry v Trnave a Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici. Vo februári 2023 vybavila podnet Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici vo vzťahu k jednému sťažovateľovi (██████████, pozn.) upovedomením, ktoré menovaný sťažovateľ následne žiadal preskúmať prostredníctvom opakovaného podnetu adresovaného generálnej prokuratúry. V tom čase ostatné dve krajské prokuratúry na podaný podnet nereagovali, urobili tak až následne, preto menovaný sťažovateľ podal doplnenie opakovaného podnetu. Generálna prokuratúra na opakovaný podnet reagovala upovedomením č. k. IV/2 Gn 9/23/1000-14, IV/2 Gn 113/22/10000-17 z 20. apríla 2023, v ktorom konštatovala, že postup krajských prokuratúr bol zákonný, a preto nebude prijímať žiadne opatrenia.

7. Predmetom podnetu a opakovaného podnetu však boli tie obmedzenia, ktoré sú aplikované na odsúdených na doživotie, avšak nie sú nevyhnutné na dosiahnutie účelu trestu a sú aplikované

v rozpore s § 4 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“). Generálna prokuratúra neodpovedala pri vybavení podnetu na jednotlivé námietky sťažovateľov, napadnuté rozhodnutie je preto neodôvodnené, neprimerané, neprijateľné, nezákonné, nelegitímne, svojvoľné, vecne neutržateľné a v rozpore s judikatúrou ESLP. Generálna prokuratúra nevysvetlila, ako si odsúdení sťažovatelia mali sami zaviniť zlé podmienky vo výkone trestu, keďže tieto sú určené štátom prostredníctvom právnych predpisov. Generálna prokuratúra uviedla, že práva sťažovateľov ako odsúdených neboli namietanými obmedzeniami porušené, avšak ESLP rozhodol úplne opačne.

8. Hromadné podanie sťažovateľov bolo generálnou prokuratúrou v časti odstúpené aj na vybavenie Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré ho zase odstúpilo na vybavenie príslušným ústavom na výkon trestu odňatia slobody, v ktorých sa sťažovatelia nachádzajú, ktoré sťažovateľom vrátili podanie s tvrdením, že nie sú oprávnené vec vyriešiť. Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „generálne riaditeľstvo“) predmetný postup odobrilo. Pokusy napadnúť vybavenie podaní sťažovateľov generálnym riaditeľstvom boli neúspešné, pretože podania sťažovateľov boli buď vrátené, alebo založené na tvrdení o nemožnosti napadnúť ich opravným prostriedkom.

9. Vo vzťahu k vláde Slovenskej republiky sťažovatelia uviedli, že tento štátny orgán je zodpovedný za porušenie ich práv, pretože neorganizuje väzenský systém tak, aby práva odsúdených porušované neboli, podania neprešetrje, ale ich odstupuje na ďalšie vybavenie väzenským orgánom, ktoré podania väzňov vracajú späť.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú porušenie nimi označených práv v súvislosti s podmienkami výkonu doživotného trestu odňatia slobody, ktorý im bol uložený. Obmedzenia vo výkone doživotného trestu odňatia slobody považujú sťažovatelia za nie nevyhnutné, ktoré však vážnom spôsobujú utrpenie nad rámec dosiahnutia účelu trestu.

11. Pred vecným posúdením podanej ústavnej sťažnosti ústavný súd opakovane konštatuje (pozri sp. zn. IV. ÚS 402/2022), že z formálneho hľadiska je ústavná sťažnosť napísaná samotnými sťažovateľmi napriek tomu, že uvádzajú, že udelili plnú moc na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátovi JUDr. Petrovi Bojdovi, ktorá je súčasťou spisu vedeného ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 413/2022. Z predmetného spisu ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia udelili plnomocenstvo na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom menovanému advokátovi, ktorý však ani ústavné sťažnosti vedené pod sp. zn. II. ÚS 413/2022 a sp. zn. IV. ÚS 402/2022 a ani prerokúvanú ústavnú sťažnosť nespísal. Inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti nemožno chápať spôsobom, že sťažovateľovi postačuje predložiť ústavnému súdu plnomocenstvo udelené advokátovi na jeho zastupovanie pred ústavným súdom. Zmyslom požiadavky povinného právneho zastúpenia je zabezpečiť kvalifikovanosť podaných návrhov, ktoré musia byť splnomocneným právnym zástupcom ako osobou znalou práva predovšetkým koncipované, čo v prípade sťažovateľov absentuje. Ústavný

súd však nedostatok dotknutej náležitosti ústavnej sťažnosti neodstraňoval vzhľadom na ďalej uvedené okolnosti.

12. Ústavný súd tiež pripomína, že každé konanie možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom (porov. I. ÚS 483/2015, II. ÚS 66/01 alebo II. ÚS 184/03, III. ÚS 184/06, IV. ÚS 314/07, II. ÚS 253/2016, II. ÚS 266/2016).

13. Ústavný súd konštatuje, že podstatná a najrozsiahlejšia argumentácia sťažovateľov smeruje k námietke o zle organizovanom väzenskom systéme a podmienkach výkonu trestu odsúdených na doživotný trest odňatia slobody v Slovenskej republike v porovnaní s výkonom trestu ostatných odsúdených, ako aj odsúdených v iných štátoch Európskej únie, odvolávajú sa na rozhodnutia ESĽP. Ústavný súd v tomto smere poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy senát ústavného súdu nie je oprávnený preskúmavať súlad právnych predpisov s ústavou či medzinárodnými zmluvami, na ktoré sťažovatelia poukazujú, pretože takýto prieskum je vyhradený plénu ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že účel konania o súlade právnych predpisov nemožno dosiahnuť v inom type konania (napr. III. ÚS 18/02, III. ÚS 244/04, IV. ÚS 54/08). Argumentácia sťažovateľov o protiústavnosti právnej úpravy, predovšetkým zákona o výkone trestu je teda v prípade konania o individuálnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nedôvodná, resp. zjavne neopodstatnená.

14. Ústavný súd dodáva, že v rámci ústavného poriadku Slovenskej republiky platí prezumpcia ústavnosti všeobecne záväzných právnych predpisov, čo platí aj pre väzenské právne predpisy. V konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy vychádza ústavný súd z prezumpcie ústavnosti zákonov a podzákonných právnych predpisov (porov. III. ÚS 262/04). Otázka nesúladu sťažovateľmi špecifikovaných obmedzení pri výkone trestu odňatia slobody v rámci právnych predpisov, ktoré tieto otázky upravujú, s ústavou či medzinárodnými zmluvami by mohla byť predmetom konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy iba v prípade kvalifikovaného návrhu podaného aktívne legitimovaným subjektom, ktorým sťažovatelia nie sú.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16. Pokiaľ sťažovatelia v petite označili upovedomenie generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 9/23/10000-14, IV/2 Gn 113/22/10000-17 z 20. apríla 2023, v ktorom sa generálna prokuratúra zaoberala preskúmaním postupu Krajskej prokuratúry v Trenčíne, Krajskej prokuratúry v Trnave a Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici v súvislosti s vybavením podaní sťažovateľov zo 7. novembra 2022 a 26. decembra 2022 (postup bol vyhodnotený ako zákonný, pozn.) a ktoré požadujú zrušiť, ústavný súd konštatuje, že v odôvodnení ústavnej sťažnosti sťažovatelia s konkrétnymi závermi tohto upovedomenia nijako nepolemizujú, ich sťažnostná argumentácia má charakter všeobecnej nespokojnosti s podmienkami výkonu doživotného trestu odňatia slobody upraveného v príslušných právnych predpisoch a spôsobu vybavovania ich početných podnetov

či sťažností príslušnými štátnymi orgánmi. Uvedené preto nič nemení na právnych záveroch ústavného súdu, ku ktorým dospel pri posudzovaní aktuálnej ústavnej sťažnosti sťažovateľov, ktorej podstata spočíva v namietaní nesúladu právnych predpisov upravujúcich výkon trestu odňatia slobody, ktorú preto odmietol ako neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu